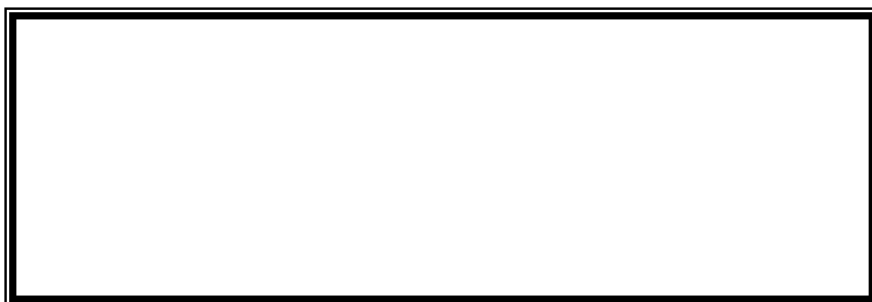

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI
Jaarg. 33 nr. 4: Okt. – Nov. – Dec. 2014

't Bieteutje

De week van het bos,
een week vol activiteiten!
Spectaculaire aftrap voor jong en oud tijdens
de Nacht van de Duisternis!

VOORWOORD

Bereid je voor op drie wervelende maanden...

Je hebt opnieuw een Bieteutje in handen. Ons afdelingstijdschrift staat boordevol prachtige activiteiten. We gaan een druk najaar tegemoet. Natuurpunt Markvallei neemt je graag mee op verkenning in de natuur, op allerlei manieren. Lezingen, cursussen, wandelingen,... natuur beleven en leren kennen. Je vindt er alles over in de uitgebreide activiteitenkalender.

Misschien toch even aandacht voor een hoogtepunt: de Nacht van de Duisternis, pal in de Week van het Bos. Thema van de Week van het Bos: De Grote Oorlog. We zijn allemaal in de ban van die oorlog.

De Nacht van de Duisternis geeft ons de kans om de duisternis die toen letterlijk heerste, te kunnen beleven.

De Grote Oorlog is echter ook een periode geweest van grote figuurlijke duisternis.

Onvoorstelbaar hoe onze voorouders honderd jaar geleden geconfronteerd werden met een werkelijkheid die we nu enkel kunnen vermoeden in verre landen.

Tijdens de Nacht van de Duisternis nemen we je graag mee op tocht. Een tocht die evenzeer honderd jaar geleden had kunnen plaatsvinden. Wij maken die tocht om ons te vermaken, honderd jaar geleden maakten mensen die tocht op leven en dood. De duisternis was toen hun bondgenoot.

Drej Oomen, voorzitter

ACTIVITEITENKALENDER

Zondag 5 oktober :**EURO BIRDWATCH**

We wandelen van BC De Kapekster naar de trektelpost op de Castelreesche Heide. Daar krijgen we uitleg over trekvogels en de trektelpost. Via een ommetje wandelen we terug waarbij we nog zo veel mogelijk vogels trachten te spotten. Vergeet je verrekijker niet!

Waar? Wanneer? 9.00u BC De Kapekster
Verantwoordelijke: Koen Verschueren (0472 91 35 11)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 10 oktober :**LEZING BIODIVERSITEIT EN DE VROEGERE LANDBOUW**

Lezing biodiversiteit en de vroegere landbouw door Antoon Van Tuijl.

Er wordt vaak beweerd dat het landschap van de Kempense zandgronden rond 1900 de grootste natuurwaarden had dan eerder en zeker later het geval was en is. Die hoge natuurkwaliteiten en grote biodiversiteit moeten verband houden met de oude landbouwsystemen. Boeren deden verschillende dingen op verschillende plaatsen, maar op die verschillende plaatsen deden ze wel jaar na jaar hetzelfde. Dit lijkt wartaal, maar wat er staat klopt wel! Het gaat om de werkzaamheden op de akkercomplexen, in de hooilanden en op de heidevelden. Belangrijk in het verhaal zijn ook de overgangsgebieden tussen deze drie arealen. In de lezing lopen we aan de hand van geprojecteerde beelden door het ontstaan van ons zandgrondenlandschap, het ontstaan van ons gemengd-bedrijf-landschap en wandelen dan door de landschapstypen die de 19de eeuwse zandboer bewerkte om de biologische rijkdom daarvan te ervaren.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Kapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 11 oktober :**NACHT VAN DE DUISTERNIS**

Kom het bos ontdekken op de donkerste nacht van het jaar en loop mee in het voetspoor van WO I door Wortel Kolonie. De nacht van de duisternis betekent immers ook de aftrap van de week van het bos en dat staat dit jaar volledig in het teken van de Grote Oorlog.

Er is een aparte activiteit voor kinderen en jongeren onder begeleiding van JNM.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (0496 62 71 03)
Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 11 oktober :**BEHEERSWERKEN IN DE HALSCHE-BEEMDEN**

We gaan in de Halsche Beemden maaisel afvoeren.. Deze activiteit is in samenwerking met Staatsbosbeheer en is + 18 jaar.

Waar? Wanneer? 8.45u kerkplein Minderhout (einde tussen 14u en 16u)
Meebrengen? werkhandschoenen, hooivorken, hooirijf, laarzen, ...
Verantwoordelijke: Bart Hoeymans (0479 79 93 61)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 12 oktober :**ZONDAGSWANDELING in de ELSAKKER**

Het domeinbos 'de Elsakker' en juist over de Nederlandse grens 'de Goudberg' vormen samen een prachtig grensoverschrijdend natuurgebied. Sinds eind 2012 zijn beide gebieden voor de wandelaars met elkaar verbonden dankzij twee bruggetjes over de Strijbeekse Loop wat een gemeenschappelijk project is van ANB en Staatsbosbeheer. Via een uitgestippelde wandeling kan men beide gebieden ontdekken. Deze wandeling wordt 'het smokkelpad' genoemd, omdat er vroeger ook in deze grensstreek flink wat af gesmokkeld werd. Wij gaan de verkorte versie wandelen.

Waar? Wanneer? 9.00u kerkplein Meerle
Verantwoordelijke: Yvonne Engelen en Carlo van Boxel (0474 51 57 95)
Organisatie: NP Markvallei

Dinsdag 14 oktober :**VERGADERING NATUURPUNT MARKVALLEI**

Maandelijks komen we met een uitgebreide groep vrijwilligers van Natuurpunt Markvallei bijeen om de lijnen van onze werking uit te zetten. Natuurpunt Markvallei staat open voor nieuwe ideeën. Leden met iets meer dan het gemiddelde aan ambitie en engagement, zijn zeker welkom!

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476 53 58 44)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 17 oktober :**LEZING OVER BOMEN**

Lezing over bomen door Joost Verbeke

"In de week van het bos

word ik weer week ...van het bos

een voordracht over bomen:

wie zijn ze, wat doen ze met ons, wat doen wij met hen,

hun rol op onze planeet, hun betekenis voor de mensheid en voor de kleine jongetjes die er in klauteren, vallen en weer opstaan.

We hebben zwiepende wilgen, we hadden ongelooflijke olmen,

we hebben exoten die niet meer van wijken willen weten

We maken samen een ongelooflijke reis doorheen bomenland!"

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476 53 58 44)
Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 18 oktober :**ZOOGDIEREN IN HUN BLOOTJE**

Natuurpunt Markvallei zet de zoogdieren in hun blootje en roept daarbij de hulp in van Joeri Cortens (Wild Van Dieren – VTM). Zoogdieren zijn van nature schuw en achterdochtig, maar met de nieuwste technische snufjes krijgen we ze steeds gemakkelijker te zien. Heb je ooit al gekeken door een nachtkijker of een warmtecamera? En hoe werkt nu zo'n bat-detector? Trek mee het duister in en laat je verrassen!

Waar? Wanneer? 19.30u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476 53 58 44)
Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 8 november :**BEHEERSWERKEN**

We gaan plaggen op de verbindingszone tussen Castelrése heide en Wortel Kolonie. Deze activiteit is in samenwerking met JNM.

Waar? Wanneer? 9.00u BC De Klapekster (einde 12u)
Meebrengen? werkhandschoenen, troeffel, plagschup, steekschup, kruiwagen, ...
Verantwoordelijke: Edwin Groenendijk (0478 68 46 28)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 9 november :**ZONDAGSWANDELING RETSCHE HEIDE**

Vanaf de Loswal in Baarle carpoolen we naar de Eindegoorweg om met Frans Vermeer als gids een wandeling over de Retsche Heide te maken. Deze voormalige heide ligt in verschillende opzichten op de grens. Ze ligt op de grens tussen België en Nederland en op de grens van het stroomgebied van het Merkske en het stroomgebied van de Leij. We bezoeken het Eindegoorven (begin van de Schouwloop) maar ook de hogere delen die de waterscheiding vormen.

Waar? Wanneer? 9.00u Loswal Baarle-Nassau
Verantwoordelijke: Luc van Dun (0473 37 52 87)
Organisatie: NP Markvallei

Dinsdag 11 november :**VERGADERING NATUURPUNT MARKVALLEI**

Maandelijks komen we bijeen om de lijnen van onze werking uit te zetten. Natuurpunt Markvallei staat open voor nieuwe ideeën. Leden met iets meer dan het gemiddelde aan ambitie en engagement, zijn zeker welkom!

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476 53 58 44)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 16 november :**OP STAP MET DE FOTOWERKGROEP in de DUIVELSKUIL**

We trekken vandaag met de fotowerkgroep naar de Duivelskuil, een gebied bestaande uit heidegronden, schrale graslanden en vennetjes.

Waar? Wanneer? 9.00u brug Sint-Jozef (Vlimmersebaan)
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 21 november :**LEZING BRAZILIE EN ONZE VOEDSELVERSPILLING**

11.11.11. zet dit jaar in op de gigantische voedselverspilling op de akkers, in het transport, in de voedingsindustrie, in onze eigen ijskast... Goed om in dit kader eens stil te staan bij de Zuidlink van onze veelvuldige vormen van verspilling. Zo is onze hoge consumptie van dierlijke eiwitten (vlees, vis, eieren) in ons huidig landbouwbeleid maar mogelijk door vernietiging van ecosystemen in het Zuiden. Heel concreet gaat het over het Amazonegebied en de Braziliaanse savanne, de Cerrado.

Luc Vankrunkelsven van wervel.be, Braziliëkenner, treedt met ons in dialoog over de interafhankelijkheid van onze consumptiepatroon en vernietiging vër weg, aan de andere kant van de oceaan. Luc schreef verschillende boeken over het thema. Zijn laatste werk luidt 'Voeding verknipt' en sluit aan bij deze campagne.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapenster
Verantwoordelijke: Bart Royens (014 77 02 07)
Organisatie: NP Markvallei

Donderdag 27 november :**LEZING ECOLOGISCHE VOEDING EN LEEFSTIJL**

Deze avond krijgen we de richtlijnen voor een gezond leven. Wat is dan gezond leven en een gezonde voeding? Welke inhoudsstoffen zijn hierbij van belang? Is sport per definitie gezond? De voordracht zet de basis neer voor een ecologische leefstijl en gaat in op onze vragen.

Jeroen van Rooy is lesgever bij Velt (Vereniging voor ecologisch leven en tuinieren) en gezondheidsconsulent in de regio. <http://www.jeroenvanrooij.be>

Waar? Wanneer? 19.30u BC De Klapenster
Verantwoordelijke: Edwin Groenendijk (0478 68 46 28)
Organisatie: VELT

Vrijdag 28 november :**FOTOCAFE**

Tijdens het fotocafé worden ingezonden foto's besproken en worden allerlei fototips en informatie uitgewisseld.

Deze keer is het thema paddenstoelen. Er mogen maximum 5 foto's van padenstoelen en 5 andere natuurfoto's worden doorgestuurd naar verschraegen.wim@telenet.be. Deze foto's worden dan gezamenlijk besproken.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapenster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 5 december :**LEZING INDONESIE**

‘SELAMAT DATANG’, welkom. Indonesië is een wereld op zich. De verscheidenheid aan culturen, mensen en landschappen is onvoorstelbaar groot en kent een unieke flora en fauna. Het land telt rond de 17.500 grote en kleine eilanden en is daarmee de grootste archipel ter wereld. Ongeveer 6000 eilanden zijn bewoond.

In 2013 verkende Riet De Strooper een stukje van Java, Bali en Sulawesi.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 12 december :**DEADLINE BIETEUTJE**

Artikels mogen ingestuurd worden naar verschraegen.wim@telenet.be

Vrijdag 12 december :**DEADLINE VOLGENDE FOTOTENTOONSTELLING**

In de maanden januari-februari-maart zullen in het Bezoekerscentrum foto's hangen rond het thema 'tuinvogels'. Foto's in de hoogste resolutie mogen doorgestuurd worden naar verschraegen.wim@telenet.be

Zaterdag 13 december :**BEHEERSWERKEN IN DE ASHPUTTEN**

We gaan in de Ashputten houtkanten afzetten, onderhouden van wandelpad, ...

Waar? Wanneer? 8.45u oude veiling in Meer (Meerleseweg) (einde 12u)
Meebrengen? werkhandschoenen, snoeizaag, takkentang, ...
Verantwoordelijke: Bart Hoeymans (0479 79 93 61)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 14 december :**ZONDAGSWANDELING WORTEL-KOLONIE**

Vandaag krijg je een demonstratie over wat je zoal met een gps-toestel kan doen in de vrije natuur. En dan gaat het in de eerste plaats over "wandelen", een keer iets anders dan onze traditionele zondagswandeling.

Waar? Wanneer? 9.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476 53 58 44)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 19 december :**LEZING LANDSCHAPSFOTOGRAFIE**

Lezing landschapsfotografie door Bart Heirweg. Met Bart Heirweg halen we een klepper in huis die al heel wat internationale prijzen heeft gewonnen met zijn foto's.

Tijdens deze presentatie over landschapsfotografie bespreekt Bart onder andere de basisbegrippen van fotografie gaande van diafragma en sluitertijd, scherptediepte, scherpstellen, ISO, belichting en histogram tot de voor- en nadelen van JPEG en RAW bestanden. Daarnaast bespreekt hij ook de 4 belangrijkste pijlers bij landschapsfotografie: visie en stijl, voorbereiding, compositie en het belang en gebruik van licht. Tenslotte komen een aantal landschappentypen aan bod, waarvan de belangrijkste aandachtspunten in de verf worden gezet en toegelicht welke locaties een echte aanrader zijn om te bezoeken.

Inkom : 5 EUR leden en 10 EUR niet leden
Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 4 januari :**NIEUWJAARSWANDELING + RECEPTIE**

Tijdens deze traditionele nieuwjaarswandeling zal dit jaar de focus liggen op de bosexploitatie die bezig is in Wortel Kolonie : bosomvorming, open plekken beheer, interne bosranden, dreven, recreatieve ontsluiting, ... Aansluitend is er de nieuwjaardrink.

Waar? Wanneer? 9.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Chris van Boxel
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 16 januari :**LEZING DE KEMPEN IN DE VORIGE EEUWEN**

Lezing over de Kempen in de vorige eeuwen door Jan Bastiaens. Jan vertelt het verhaal van landschap en landbouw in de Antwerpse Kempen, van pakweg het jaar 1000 tot 1900. Heide, schapen, plaggenbodems, dorpen en gehuchten, boekweit, zandverstuivingen, vloeiveiden, turf, dennenbossen ... allemaal passeren ze de revue en misschien zelfs een paar wolven.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476535844)
Organisatie: NP Markvallei

Zondag 18 januari :**HET GROTE VOGELWEEKEND**

De koude winterdagen zijn weer daar. Tijd om de vogels in onze tuin te helpen met zelfgemaakte vetbollen, lekkere nootjes of geschildde appels. Zo ben je verzekerd van heel wat vogelgekwetter tijdens Het Grote Vogelweekend op 17 en 18 januari.

Tel de mezen, mussen en lijsters in je tuin en geef je resultaten online door. Ben je er mee klaar? Dan verwachten we het hele gezin in De Klapekster. Om 14 uur start een speciale wintervogelwandeling in Wortel Kolonie. We timmeren nestkastjes, maken voedertaarten en zorgen voor een heerlijk knetterend buitenvuur om het gezellig te maken.

Waar? Wanneer? 14.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476535844)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 30 januari :**LEZING SLOVENIE EN ZUID-FRANKRIJK**

Lezing Slovenië door Ria Van Aelst, Gie Segers en Jee Van Loock en Zuid-Frankrijk door Ingrid Brosens en Wim Verschraegen

Slovenië : Een trip langs de Soča, een rivier in West- Slovenië op de grens met Italië. ‘Ten oorlog’ achterna zagen ze nog vele andere schoonheden van de streek.

Frankrijk : reisverslag waarbij eerst enkele dagen de natuurpracht van La Brenne (Midden-Frankrijk) werd bezocht om verder te trekken naar Zuid-Frankrijk aan de Middellandse zee en de voet van de Pyreneeën. Op de terugrit werd er nog kort verbleven in de Bourgognestreek.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 6 februari :
LEZING ARMENIE

Lezing Armenië door Jef Leestmans. Armenië is één van de bakermatten van onze cultuur met heel wat vroeg-christelijke schatten, kerkjes, relictten en kloosters. Armenië is de wieg van het christendom. Heel wat eeuwenoude kerkjes en kloosters zullen hiervan getuigen. Dit alles te midden van de groene heuvels en wit besneeuwde bergen van de Transcaucasus. Georgië is al bekend als vogel- en natuurreis bestemming. Het kleine, schaars bevolkte buurland Armenië volgt. Een onbekend land aan de rand van verschillende beschavingen. Het was het eerste land dat het Christendom als staatsgodsdienst erkende nog voor Rome. De hoofdstad Yerevan is gesticht in 782 voor Christus en is daarmee één van de oudste steden ter wereld. Uiteraard heeft dit gebergte met een gemiddelde hoogte van 1900 meter ongelooflijk mooie landschappen.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Zaterdag 14 februari :
FLIRTEN IN HET GROEN

“Flirten in het Groen” wordt ons ideale Valentijnsgeven, een avond puur genot. De plaatsen zijn beperkt!

Vanaf 14 februari begint het te kriebelen. En in de natuur kan je dat heel goed merken. Flirten en verleiden. Iedereen doet het of ... probeert het. Wie wil weten waar Casanova de mosterd haalde, kijkt best eens naar de dierenwereld. In onze tuinen en natuurgebieden vinden we immers voorbeelden van de meest uiteenlopende verleidingsstrategieën, die vaak verrassend herkenbaar zijn. Voldoende inspiratie dus voor een heerlijk avondvullend programma waarin natuureducatie flirt met comedy. Durf in de spiegel kijken en laat je verleiden ...

Tijdens de lezing die gepassioneerd wordt gebracht door Joeri Cortens, serveren we de genodigden in de Klapekster een aangepast drankje en enkele hapjes. We zorgen bij deze gelegenheid voor een bijzonder romantisch sfeertje.

Inkom: Koop vooraf je kaarten in BC De Klapekster!
10 EUR voor leden – 15 EUR voor niet-leden
Waar? Wanneer? BC De Klapekster om 20.00u
Verantwoordelijke: Drej Oomen (0476535844)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 27 februari :
LEZING VALLEI/BEEKDAL VAN HET MERKSKE

Lezing De vallei/beekdal van het Merkske door Bart Hoeymans en Theo Bakker. Het Merkske is een grensoverschrijdend natuurgebied van meer dan 1500 ha in het hart van de Markvallei. Het betreft een divers landschap met een kronkelend riviertje als levensader, omgeven door prachtige beemden, bossen, akkers, houtkanten met heel veel biodiversiteit. Een natuurgebied beheert door verschillende organisaties die allemaal hetzelfde willen: dit prachtige landschap beschermen en bewaren.

Theo Bakker van Staatsbosbeheer en Bart Hoeymans van het Agentschap voor Natuur en Bos nemen jullie mee naar dit prachtige gebied in uw achtertuin.

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (0497 28 18 66)
Organisatie: NP Markvallei

Vrijdag 13 maart :
LEZING OVER DE DODENDRAAD

Lezing over de dodendraad, een grensversperring uit WO I door Herman Janssen.

De Duitse bezetter sloot van medio 1915 tot november 1918 heel de Belgisch-Nederlandse grens af met een elektrische draadversperring van ongeveer 2.000 volt in een ultieme poging om het clandestiene grensverkeer stil te leggen. De dodendraad liep van Knokke tot Gemmenich. Hij was 316 kilometer lang en heeft vele honderden mensenlevens gekost.

De klemtoon van de lezing ligt op de heel bijzondere situatie in de Noorderkempen, waar Baarle-Hertog omwille van de enclavesituatie als enige gemeente aan de Belgisch-Nederlandse grens door het Duitse leger niet bezet kon worden. Herman Janssen en Frans Van Gils, twee leden van de heemkundige werkgroep Zondereigen (een gehucht van Baarle-Hertog), vertellen aan de hand van unieke foto's over de gevolgen van de dodendraad voor onze grensregio. Over het smokkelen van rekruten voor het Belgische leger, brieven van en naar het front en voedingswaren. Over familieleden die mekaar jarenlang niet meer konden zien. Over spionage en verzet tegen de Duitsers. Over hongersnood, oorlogskosten, Spaanse Griep, enzovoort.

Tot slot bespreken zij hun pedagogische en toeristische realisaties, gekaderd in de honderdste herdenking van de "Groote Oorlog".

Waar? Wanneer? 20.00u BC De Klapekster
Verantwoordelijke: Koen Verschueren (0472 91 35 11)
Organisatie: NP Markvallei

VRIENDEN VAN DE NATUUR

De ochtendmist heeft van vandaag
iets vaags als gisteren gemaakt.

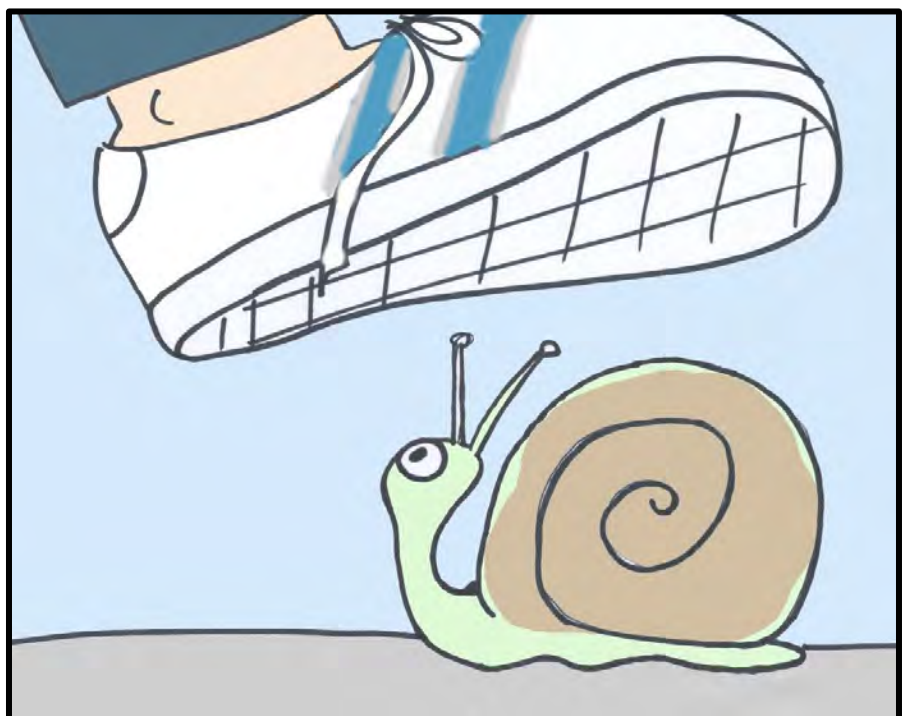
Jij jaagt op mug en vlieg, gewapend met
de spiegel van het griezelhuis:
een wilgentenen cirkel, grijs van raag.

Ik slinger me langs leidraad glinsterend,
stuit op te hoop gelopen mieren en kom uit
bij gruis van slakkenhuis.

Iets van gewicht heeft hier zojuist gekraakt.
Een kattepoot, een eikeltje dat viel, of zwaar
geweld van wie droef nieuws bestelt?

Vertrapte slak. God wacht zijn trage ziel.

Neeltje Maria Min

VANBAVELROMMENS
BANK EN VERZEKERINGEN

Graag tot uw dienst, ook voor

- ✓ Uw verzekeringsdossier
- ✓ Spaar- en beleggingsadvies
  - ✓ Woonkrediet
  - ✓ Financieringen
- ✓ Gratis zichtrekening
- ✓ Pensioenplanning
- ✓ Fietsverzekering

Meerdorp 21 – 2321 Meer
tel 03 315 72 54
info@vanbavelrommens.be

www.vanbavelrommens.be

cbfa 11590 AcB

onafhankelijk verzekeringsmakelaar & AXA-bankagent

Jef Van Bavel
Zaakvoerder

Suzanne Haest

Christiane Simons

Johan Cools

Frank Van Oers

de Pastinakel

Kruiden- en natuurvoeding

VRIJHEID 86 - 2320 HOOGSTRATEN
TEL. 03 314 32 82
FAX 03 314 15 33

**Wollen dekbedden
en onderdekens**
Zo, ma gesloten

B.T.W. BE 0686.067.934

Zalig buiten zijn...

Speeltorens
reeds verkrijgbaar
vanaf €299,-

Ruim assortiment in houten
tuinmeubelen verkrijgbaar:
picknicktafels, tafels, stoelen, ...

Kijk op
www.uwtuinendier.com
voor meer info

LAURIJSEN Minderhout

Desmedtstraat 34-36 • Minderhout • Tel.: 03-314 54 50
www.uwtuinendier.com

Uw Tuin en Dier

RESULTATEN

NACHTVLINDERONTBIJT

Inleiding

In 2014 is Natuurpunt Markvallei gestart met een nieuw en eenvoudig nachtvlinderonderzoek: het nachtvlinderontbijt.

Het nachtvlinderontbijt komt erop neer dat je een nachtvlinderval (lichtval) in je tuin kan laten plaatsen door één van onze 'nachtvlinderkenners'. Veel nachtvlinders komen op licht af en dit trucje gebruiken we om ze te vangen. Deze val wordt dan 's morgens gecontroleerd op vlinders. Bij het controleren van de val wordt je overstelpt door informatie en uitleg. De vlinders worden nadien, levend en wel, terug vrijgelaten.

Het doel van dit nachtvlinderontbijt is mensen, in familiale kring, in contact brengen met nachtvlinders. Veel mensen staan er niet bij stil dat er zo veel soorten nachtvlinders zijn en dat je in een gewone stadstuin ook al snel enkele 10-tallen soorten kan treffen.

De gegevens die we bekomen met deze 'nachtvlinderontbijten' leveren ons tal van verspreidingsgegevens op, maar ook gegevens over de soort zelf (vb over vliegtijden: je hebt typische soorten voor ieder seizoen, soorten die in verschillende generaties vliegen, ...) De verzamelde gegevens werden allemaal ingevoerd in www.waarnemingen.be. De tuineigenaar krijgt ook altijd een samenvattende tabel met de waargenomen soorten en aantallen van ons (soms zelfs met een 'soortenboekje' erbij).

Als 'betaling' van de aangeboden dienst (plaatsen val, controleren val, educatieve uitleg, ...) vragen we een 'ontbijt'. Dit ontbijt kan, en mag, bestaan uit enkel een kom koffie of een heus champagneontbijt.

Resultaten 2014

- Aantal nachtvlinderontbijten (tuinen): 12
- Geografische verspreiding:
  - Rijkevorsel: 3
  - Hoogstraten: 1
  - Wortel: 3
  - Meerle: 2
  - Merksplas: 2
  - Sint Lenaerts: 1

We hebben geprobeerd aan ieder vraag te voldoen. Twee keer hebben we geweigerd wegens te ver (Zandhoven en Herentals), we hebben de vraag dan wel doorgestuurd naar de plaatselijke NP afdeling. Eén keer is er een nachtvlinderontbijt mislukt (Vlimmeren) omdat het licht van de val 's nachts was uitgegaan.

- We hebben gewerkt tussen mei en september (omdat dan de meeste soorten actief zijn)
  - Mei: 3 x
  - Juni: 3 x
  - Juli: 1 x
  - Augustus: 4 x
  - September: 1 x
- Aantal soorten: 184
- Aantal vlinders: 1468

Eikentandvlinder (Foto: Bart Hoeymans)

Samenvattende tabellen

Tabel 1

Onderstaande tabel geeft het vlinders en het aantal soorten weer per tuin. De maximale aantallen zijn in het vet weergegeven.

Datum	Aantal vlinders	Aantal soorten	Plaats
16/mei	22	13	Wortel
23/mei	220	62	Meerle
29/mei	189	56	Wortel
7/jun	186	55	Hoogstraten
14/jun	74	35	Meerle
21/jun	55	30	Merksplas
29/jul	171	56	Wortel
13/aug	87	24	Rijkevorsel
14/aug	75	24	Merksplas
24/aug	32	8	Rijkevorsel
30/aug	254	21	Sint Lenaerts
6/sep	118	31	Rijkevorsel

Witte hermelijnvlinder (Foto: Bart Hoeymans)

Tabel 2

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de waargenomen soorten en aantallen. Na de soort staan er nog 3 kolommen:

- het maximaal aantal van een soort in één tuin.
- Totaal exemplaren van een soort (alle tuinen samen).
- Het aantal tuinen waarin een soort is waargenomen.

Deze samenvattende kolommen zeggen 'iets en niets' omdat er met veel variabelen rekening gehouden moet worden (zoals vliegperiode, weersomstandigheden, ...)

Enkele voorbeelden:

- Soorten zoals huismoeder en haarbos zijn in bijna alle tuinen waargenomen. Dit wil zeggen dat het soorten zijn met een ruime verspreiding (binnen het onderzoeksgebied) en dat ze waarschijnlijk niet zo veel eisen stellen aan het biotoop en dus algemeen zijn.
- Een soort zoals de huismoeder hebben we in alle tuinen waargenomen. Met 123 waargenomen individuen is het één van de meest talrijke soorten. In sommige tuinen werden tot

53 individuen waargenomen, in andere tuinen werd maar 1 exemplaar waargenomen. Dit heeft te maken met de piek in de vliegperiode van de soort. De soort vliegt van half augustus tot eind september veel talrijker dan in de rest van het jaar. Bij de zwarte-c-uil zien we hetzelfde. Dit is de talrijkst waargenomen soort maar komt vooral in het vroege najaar massaal voor met 139 exx in één val eind augustus in St. Lenaerts.

- In augustus was het koud en nat, niet echt geschikt nachtvlinderweer. De tuinen die toen werden onderzocht leverden meestal lage aantallen (soorten en exemplaren) op. Dit had meestal niets te maken met de tuin (deze gegevens kan je niet lezen in de tabel maar beïnvloed deze wel).

Er werden enkele (4) zeldzame soorten waargenomen. Deze zijn in het vet aangegeven in de tabel.

	<u>Soort</u>	<u>max. aantal van soort per tuin</u>	<u>totaal per soort alle tuinen</u>	<u>aantal tuinen per soort</u>
1	Aangebrande valkmot	1	1	1
2	Aardappelstengelboorder	1	1	1
3	Agaatvlinder	10	13	3
4	Appeltak	10	25	6
5	Berkenbrandvlerkvlinder	2	4	3
6	Berkeneenstaart	3	4	2
7	Blauwooggrasmot	10	10	1
8	Blauwrandspanner	1	1	1
9	Bleke grasmot	4	4	1
10	Bleke grasuil	2	4	3
11	Bonte brandnetelmot	7	12	2
12	Boogsnuituil	1	1	1
13	Brandnetelbladroller	5	6	2
14	Brandnetelkapje	1	2	2
15	Brandvlerkvlinder	4	7	4
16	Brede w-uil	1	1	1
17	Breedbandhuismoeder	1	2	2
18	Bruine eenstaart	1	1	1
19	Bruine grijsbandspanner	2	5	4
20	Bruine snuituil	2	8	6
21	Bruine vierbandspanner	3	6	4
22	Bruine wapendrager	1	2	2
23	Donker brandnetelkapje	1	2	2
24	Donker halmuiltje	9	15	4

verslagen

25	Donker klaverblaadje	3	8	4
26	Donkere marmeruil	10	14	2
27	Donsvlinder	1	2	2
28	Driehoekuil	6	21	5
29	Drielijnuil	1	1	1
30	Drietand / Psi-uil	1	1	1
31	Drietandvlakjesmot	5	6	2
32	Dromedaris	1	3	3
33	Egale dwergspanner	1	1	1
34	Egale stofuil	1	2	2
35	Eikenlichtmot	3	3	1
36	Eikenprocessierups	5	5	1
37	Eikentandvlinder	4	5	2
38	Fijnmazige bladroller	1	1	1
39	Gamma-uil	10	13	2
40	Geel beertje	7	10	2
41	Geelbandlangsprietmot	1	1	1
42	Geelschouderspanner	1	1	1
43	Gele agaatspanner	3	3	1
44	Gele eenstaart	1	2	2
45	Gele oogspanner	1	1	1
46	Gele tijger	4	10	4
47	Gelobd halmuiltje	3	9	5
48	Gemarmerd heide-uiltje	1	1	1
49	Geogde worteluil	7	12	3
50	Gerande spanner	4	11	6
51	Gerimpelde spanner	1	1	1
52	Gestippelde houtvlinder	1	1	1
53	Gestreepte Rietuil	1	1	1
54	Getekende gamma-uil	1	1	1
55	Gevlekte zomervlinder	1	2	2
56	Gewone breedvleugeluil	9	18	6
57	Gewone coronamot	1	1	1
58	Gewone dennenlotboorder	1	1	1
59	Gewone dwergspanner	1	1	1
60	Gewone grasuil	6	9	4
61	Gewone spikkelspanner	1	2	2
62	Gewone stofuil	10	30	5
63	Gewone velduil	5	16	6
64	Gewone worteluil	23	44	7
65	Glad beertje	1	1	1
66	Graswortelvlinder	4	4	1
67	Grauwe grasuil	4	8	4
68	Grijsgeklepte grasmineermot	1	1	1
69	Grijze dwergspanner	1	1	1
70	Grijze stipspanner	8	13	5
71	Groenbandspanner	5	9	3
72	Groene dwergspanner	3	4	2
73	Groene eikenbladroller	2	4	2
74	Groente-uil	12	28	6
75	Groot avondrood	2	6	4
76	Grote appelbladroller	5	6	2
77	Grote spikkelspanner	1	2	2
78	Grote worteluil	1	1	1

verslagen

79	Haarbos	19	65	10
80	Hagendoornvlinder	2	9	5
81	Halmrupsvlinder	1	1	1
82	Halmrupsvlinder / Weidehalmuiltje	7	8	2
83	Halmuiltje spec.	20	38	3
84	Hazelaaruil	1	1	1
85	Houtspaander	20	50	4
86	Huismoeder	53	123	12
87	Hyena	1	1	1
88	Kameeltje	1	1	1
89	Kersenbladroller	3	6	2
90	Kleine beer	1	2	2
91	Kleine breedbandhuismoeder	1	2	2
92	Kleine groenuil	6	7	2
93	Kleine huismoeder	10	10	1
94	Kleine zomervlinder	1	1	1
95	Komma-uil	1	2	2
96	Koolmotje	5	5	1
97	Kooluil	2	3	2
98	Koperuil	3	5	3
99	Koraalbladroller	3	3	1
100	Kroonvogeltje	1	1	1
101	Kroosvlindertje	1	1	1
102	Kweekgrasuil	2	5	3
103	Levervlek	2	4	3
104	Lievaling	2	4	3
105	Lijnsnuituil	1	2	2
106	Lijnvalkmot	2	3	2
107	Lisdoddesnuitmot	1	1	1
108	Maïsboorder	1	1	1
109	Meldevlinder	1	1	1
110	Mendicabeer	4	6	2
111	Meriansborstel	5	8	3
112	Moerasduiveltje	1	1	1
113	Morpheusstofuil	4	5	2
114	Muisbeertje	4	4	1
115	Muntvlindertje	1	1	1
116	Naaldboomspanner	1	2	1
117	Open-breedbandhuismoeder	1	2	1
118	Oranje wortelboorder	1	1	1
119	Oranjegeel halmuiltje	4	4	1
120	Peper-en-zoutvlinder	3	3	1
121	Peppel-orvlinder	2	2	1
122	Populierenpijlstaart	3	3	1
123	Populierentandvlinder	1	1	1
124	Populierenuil	1	2	2
125	Puntige zoomspanner	1	1	1
126	Put-a-uil	18	36	6
127	Randvlekuil	1	1	1
128	Rietgrasuil	7	8	2
129	Rode dennenspanner	2	2	1
130	Schaapje	2	2	1
131	Schaduwsnuituil	2	2	1
132	Schedeldrager	1	1	1

verslagen

133	Schijnsparspanner	1	1	1
134	Schilddrager	1	3	3
135	Schildstipspanner	1	2	2
136	Silenespanner	1	1	1
137	Sint-jacobsvlinder	4	6	2
138	Snuitvlinder	3	6	4
139	Spaansgroene zomervlinder	1	1	1
140	Spitsvleugelgrasuil	1	1	1
141	Spurrie-uil	1	3	3
142	Stipjesbladroller	1	1	1
143	Stofuil spec.	5	5	1
144	Stompvleugelgrasuil	2	5	3
145	Streepkokerbeertje	2	3	2
146	Strooiselmot	5	6	2
147	Stro-uiltje	8	14	4
148	Taxusspikkelspanner	5	12	4
149	Triangelmot	1	1	1
150	Turkse uil	2	2	1
151	Tweelijnmot	1	1	1
152	Varensparner	1	1	1
153	Variabele breedvleugeluil	3	3	1
154	Variabele eikenuil	1	1	1
155	Variabele grasmot	10	10	1
156	Variabele grasuil	3	5	2
157	Variabele spikkelsparner	1	1	1
158	Vierbandspanner	1	1	1
159	Vierkantvlekuil	5	9	1
160	Vlekstipspanner	3	4	2
161	Vliervlinder	1	1	1
162	Vogelwiekje	1	1	1
163	Volgeling	7	16	3
164	Vuursteenvlinder	1	1	1
165	Wapendrager	3	5	2
166	Wilgensteltmot	1	1	1
167	Wilgenstippelmot (rupsen)	50	50	1
168	Witschouderbladroller	1	1	1
169	Witstipgrasuil	3	4	2
170	Witte grijsbandspanner	4	4	4
171	Witte hermelijnvlinder	1	2	2
172	Witte schaduwspanner	1	1	1
173	Witte tijger	10	23	6
174	Witte-l-uil	1	1	1
175	W-uil	1	1	1
176	Zandhalmuiltje	5	9	2
177	Zilverstreep	1	2	2
178	Zomervlinder	1	1	1
179	Zuidelijke stofuil	11	31	8
180	Zuringuil	1	2	1
181	Zwart beertje	1	1	1
182	Zwarte-c-uil	139	233	9
183	Zwarte-w-vlinder	2	2	1
184	Zwartkamdwergspanner	2	2	1
Totaal			1468	

Reacties

De reacties die we kregen bij de mensen thuis waren allen positief. Vaak kwamen we 's morgens aan en kregen we onmiddellijk de mededeling: “het gaat niets worden, er zit niets in volgens mij!”

Als we dan de val leegmaakten stond men ervan versteld hoeveel dieren er dan toch inzaten. Op de vele vragen die we kregen probeerden we altijd een goed antwoord te geven. Zo bespreken we vaak het verschil tussen dag- en nachtvlinders, de levenscyclus van vlinders, hoe inventariseer je nachtvlinders, wat is het nut van deze gegevens, waarom zijn bepaalde soorten zo gekleurd, ...

Groot avondrood (Foto: Bart Hoeymans)

Pers

Ons ‘nachtvlinderontbijt’ heeft redelijk wat persbelangstelling gekregen. Het is een heel eenvoudig concept maar nog nergens toegepast.

Zo kwamen we twee keer op Radio 2, één keer live en één keer met een reportage.

<http://www.radio2.be/regio/antwerpen/nachtvlinders-tellen>

Verder is er een artikel over het 'nachtvlinderontbijt' verschenen in de zondagskrant.

www.dezondag.be

Nachtvlinderontbijt

REGIO - Natuurpunt Markvallei start met een prachtig nieuw initiatief: het nachtvlinderontbijt. Het nachtvlinderontbijt laat gezinnen op een aangename en originele manier kennismaken met een heel onbekende, maar prachtige insectensoort. Nachtvlinders zijn meer dan alleen maar grijze motten. In Vlaanderen tellen we meer dan 800 soorten grote nachtvlinders. Ze komen voor in allerlei kleuren en vormen en hebben intrigerende namen zoals de Grote Beer, het Papegaaitje, de Huismoeder en het Rood Weeskind. Bart Hoeymans staat binnen Natuurpunt Markvallei in voor natuurstudie en is zelf

een fervent nachtvlinderfan. "Binnen Natuurpunt Markvallei beschikken we over verschillende mensen die een nachtvlinderval hebben en die op regelmatige basis gebruiken", vertelt Hoeymans. "Zij stellen hun kennis en materiaal ter beschikking van Natuurpuntleden die graag eens ontdekken wat er 's nachts allemaal rondfladdert. Zo'n nachtvlinderval is onschadelijk, maar geeft 's morgens een prachtig beeld van de verschillende nachtvlindersoorten." Op vraag van geïnteresseerden stellen de vrijwilligers van Natuurpunt een nachtvlinderval op in de tuin. De dag nadien wordt de val 's morgens gecontroleerd door één van de experts van

Natuurpunt Markvallei. De aanwezige soorten worden samen met de gezinsleden op naam gebracht en de aantallen worden genoteerd, samen met nog wat extra informatie over de tuin. "En natuurlijk staat het de tuineigenaar vrij om de vrijwilliger te verblijden met een uitgebreid champagneontbijt! Maar een eenvoudig ontbijt met een tas koffie is ook al goed hoor", lacht Hoeymans. Als u interesse heeft om eens een nachtvlinderval in uw tuin opgesteld te zien en de ontbijt tafel te delen met deze boeiende diertjes, neem dan contact op met Bart Hoeymans.

bart.hoeymans@hotmail.com

Gaan we hier mee verder???

JAZEKER!

We zijn zeer tevreden met ons eerste jaar 'nachtvlinderontbijt'.

We hebben vele positieve reacties ontvangen, we hebben een leuk soortenlijstje samengesteld en vele vlinders gezien. Het zou spijtig zijn om deze positieve 'drive' in 2015 niet verder te zetten.

DUS: als je interesse hebt in een nachtvlinderontbijt stuur dan een mailtje naar bart.hoeymans@hotmail.com. Hij zorgt er dan voor dat er iemand in uw tuin een lichtval komt zetten en komt controleren.

Zet de koffie al maar klaar! Wij komen graag!

Bart Hoeymans

VOGELSPOTTERS LEIDEN NAAR STEENUILEN

‘Verdacht voertuig met inzittenden die elkaar teken geven’ leidt naar vogelspotters. Dat was de titel van een artikel in het Nieuwsblad van 19 februari 2014. Maar deze vogelspotters waren niet zomaar wat tekens naar elkaar aan het doen. Ze hadden net een steenuil gehoord!

De Geschiedenis

Meer dan 20 jaar geleden, in de winter van ’97-’98, hebben vrijwilligers gans Hoogstraten uitgekamd, op zoek naar steenuilen. Dit kleine uiltje met zijn gele ogen laat zich gemakkelijker horen dan zien, en daarom worden ze voornamelijk via geluid geïnterviewd. In zowat elke vierkante kilometer (of kilometerhok) van Hoogstraten werd op een bepaald punt de roep van de steenuil afgespeeld – in die tijd nog met een cassette in de autoradio – in de hoop dat hij (of zij) terugroept. Op het einde van die winter hadden ze toen op 229 punten gestaan, met als resultaat 37 roepende steenuiltjes.

In de werkgroep Natuurstudie werden vorig jaar nog herinneringen opgehaald aan die fameuze winter. En aangezien ook op nationaal vlak er ook aandacht was voor de steenuil werd bijgevolg al vlug besloten om deze inventarisatie op nieuw te doen. Zeven groepen gingen in februari en maart op pad om - dit maal gewapend met mp3’tjes, Ipads en boomboxen - in totaal op 229 punten telkens 5 minuten kou te lijden. En goed te luisteren...

De resultaten

Frustatie! - als er weer eens niets te horen is. Verwarring! – bij kieviten die heel goed een steenuil kunnen imiteren. Maar ook Wow! – als de eerste die zich laat horen. Een ongelooflijk blij gevoel.

36! Dat is het aantal keren dat er een steenuiltje heeft teruggeroepen. Als we de resultaten op de kaart uittekenen, duiden we ook de richting

van het geluid aan. En als op twee dicht bij elkaar liggende punten het geluid vanuit hetzelfde kilometerhok kwam, zal het waarschijnlijk wel dezelfde zijn.

28! Dat is dan het aantal steenuilen dat we overhouden. Zoveel (zo weinig !?) zitten er nog in Hoogstraten.

1! Dat is het aantal aangegeven milieudelicten. Door de aangifte van een illegale afvalverbranding (niet zomaar een beetje vuurtje stook in de tuin) heeft de betrokken dader de milieu-inspectie over de vloer gekregen, die en passant nog een reeks andere overtredingen kon vaststellen.

Wat nu?

De steenuil is een typische plattelandsvogel. Of zoals wikipedia het zegt: “De steenuil heeft het liefst een landschap met weilanden, knotwilgen, fruitbomen en oude schuurtjes, met holletjes waarin de steenuil zijn jongen kan grootbrengen.. Bloemrijke weilanden zijn een echt muizen- en regenwormparadijs, dus daar vindt hij veel voedsel. Hagen en houtkanten zijn plaatsen waar hij zich kan verschuilen.”

Is het dan te verwonderen dat de populatie ten opzichte van de telling van 1998 met 24% gedaald is?

Verstopping ????
Willem van der kraats
Bel 0486/68.90.53
24/7 bereikbaar!

verstoppingen / reinigen van gevels / reinigen van opritten

Ook voor reparaties aan uw riool bent u aan het juiste adres,
dat alles voor een **redelijke prijs** en met **professionele
apparatuur!**

Vraag vrijblijvend naar een prijs opgave.

BTW BE 0500530490

DE SLECHTVALK DIE ER WEER BOVENOP KWAM

Na het succesverhaal van het ter wereld komen en uitvliegen van 3 jonge slechtvalken in de Sint-Catharinatoren werd op maandag 7 juli een gerucht opgevangen van een roofvogel op een auto bij de kerk. ?? Een bericht op Facebook die avond bevestigde dit door een foto waarop een slechtvalk op een motorkap te zien is! Eén van ons?

Wat was het geval.

Rond de middag wilde een meneer uit Brasschaat in zijn geparkeerde auto stappen en vertrekken tot hij een grote vogel op de motorkap zag die niet zomaar wegging. Niet meteen wetende wat te doen stapte hij naar de Toeristische Dienst. Hier werd besloten om de politie te verwittigen alsmede vogelopvangcentrum Brasschaat, wellicht omdat de man uit Brasschaat kwam. Zundert zou logischer zijn geweest, maar ja. Zij adviseerde om een grote doos over de vogel te plaatsen om te voorkomen dat deze er vandoor zou gaan maar dit bleek niet nodig. De vogel was dusdanig verzwakt dat ze op de motorkap bleef totdat medewerkers van het opvangcentrum aanwezig waren.

Omstanders zagen dit aan en vonden het wel een "mooie grote vogel". De vogel (de jongedame uit het nest) werd gemakkelijk gepakt en mee naar Brasschaat genomen waar de duivenziekte 't Geel werd geconstateerd.

Wikipedia

't Geel, veroorzaakt door *Trichomonas gallinae*, is een parasitaire protozoa aandoening van de bovenste luchtwegen. Meestal komt het bij duiven voor door onderling snavelcontact. Zo nu en dan kunnen ook roofvogels en uilen geïnfecteerd worden als zij besmette prooien eten. Uiterlijk ziet het er uit als een gele kaasachtige substantie in de keelholte, de vogels komen in ademnood en sterven door verstikking of voedseltekort.

In Brasschaat werd een kuur opgestart waar de vogel goed op reageerde. Na een viertal dagen at ze weer zelfstandig in een buitenkooi. Vrijlating was echter pas mogelijk als ze bewezen had dat ze ook levende prooi kon verschalken. Hiervoor moesten we even geduld hebben. Door ze een dag geen eten te geven deed ze wat ze

moest doen en kon ze op maandag 21 juli opgehaald worden. Het vangen in de buitenkooi mochten we zelf doen. Met stevige handschoenen!

Een ontvangstcomitee van fotograven stond reeds aan de toren klaar om de vrijlating vast te leggen.

Van alle kanten werd er omheen gedraaid, zelfs op de grond liggend.

Na een gezonde torenklim werd geprobeerd de slechtvalk zonder kleerscheuren uit de kist te nemen wat niet meteen lukte. Ze greep zich

met haar klauwen vast aan een handschoen en moest ze losgewrongen worden. Een tweede poging had meer succes. En nadat iedereen de jongedame rustig bewonderd had en foto's genomen waren werd ze vrijgelaten. Kort daarna hoorde we al gekrijs van een van de ouders die de jongedame welkom heten.

Wat zijn het toch prachtige vogels.
Met dank aan Wim, Geert, Senne, Johan en Charlotte.

Edwin

CURSUS TUINVOGELS

Cursussen vormen een belangrijk onderdeel van ons activiteiten aanbod. Het succes is groot en daarom is het zaak om er snel bij te zijn om in te schrijven. Zo ook voor onze laagdrempelige cursus **“Vogels in de tuin”**.

In twee theorielessen krijgen we eerst een korte inleiding over vogels. Daarna gaan we vooral in op wat we kunnen doen om het de vogels in onze tuin meer naar hun zin te maken. Daarbij is de beplanting erg belangrijk. Hierbij gaan we na wat hierbij voor onze vogels de aandachtspunten zijn. Ook nestkasten kunnen nuttig zijn. We overlopen enkele typen en basisregels rond ophangen en onderhoud. Uiteraard komt het wat, hoe en waarom van wintervoeding ook ruim aan bod. Hierbij wordt ook het Natuurpunt project 'Vogels Voeren en Beloeren' toegelicht. Tot slot worden enkele typische tuinvogels besproken. Het geheel wordt ondersteund met een powerpointvoorstelling.

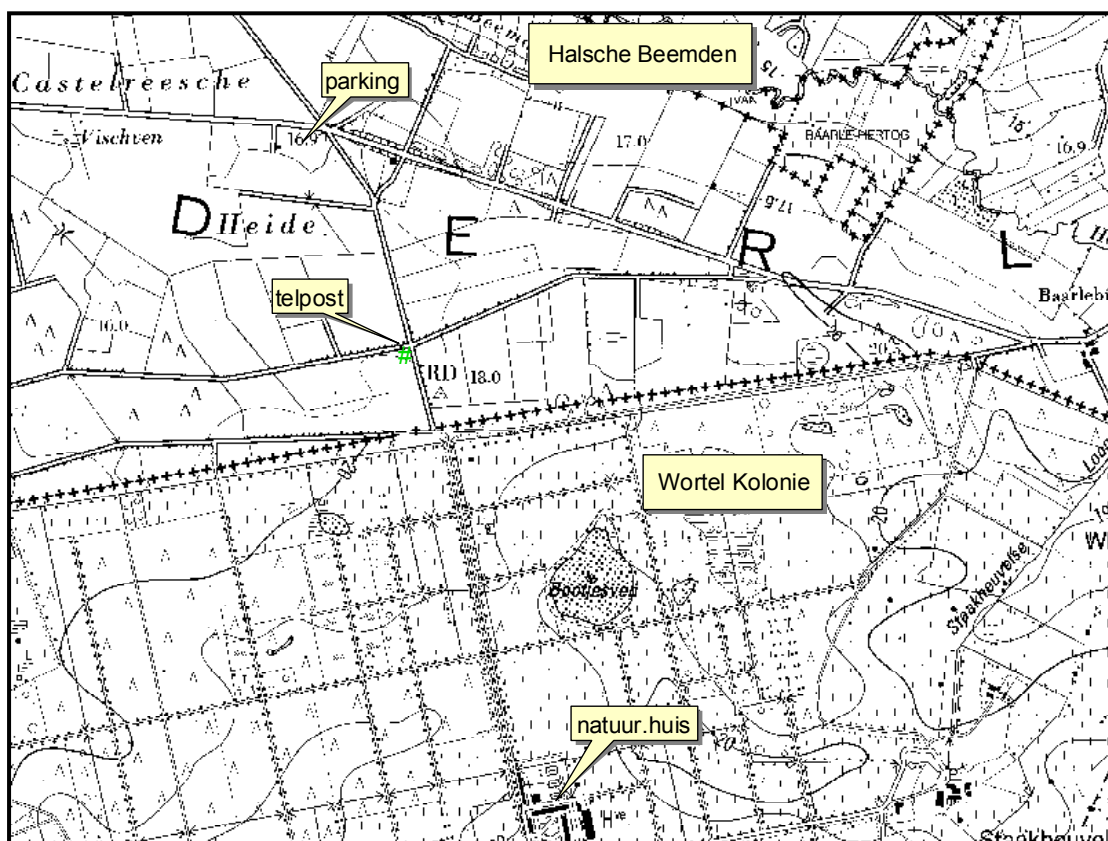
Lesgever is Koen Leysen. Leden betalen 24 euro, niet-leden betalen 40 euro cursusgeld. Inschrijven kan enkel via bc.deklapekster@natuurpunt.be.

De cursus wordt gegeven op woensdag 26 november en woensdag 10 december, telkens om 20.00u in BC De Klapekster.

De excursies gaan door op zaterdag 13 december en zaterdag 17 januari.

Er wordt geteld tot de middag, behalve bij slecht weer en bij weinig trek zal er vroeger gestopt worden. Bij mist wordt uiteraard ook niet geteld en af en toe kan het wel eens voorvallen dat niemand van de vaste tellers kan komen tellen.

Resultaten van de trektellingen op : www.trektellen.nl

BIODIVERSITEIT EN DE VROEGERE LANDBOUW

Op vrijdag 10 oktober organiseert Natuurpunt Markvallei een gratis lezing in bezoekerscentrum De Klapenster. Atnoon Van Tuijl belicht het thema van de biodiversiteit en de vroegere landbouw.

“Er wordt vaak beweerd dat het landschap van de Kempense zandgronden rond 1900 de grootste natuurwaarden had dan eerder en zeker later het geval was en is. Die hoge natuurkwaliteiten en grote biodiversiteit moeten verband houden met de oude landbouwsystemen. Boeren deden verschillende dingen op verschillende plaatsen, maar op die verschillende plaatsen deden ze wel jaar na jaar hetzelfde. Dit lijkt wartaal, maar wat er staat klopt wel! Het gaat om de werkzaamheden op de akkercomplexen, in de hooilanden en op de heidevelden. Belangrijk in het verhaal zijn ook de overgangsgebieden tussen deze drie arealen. “

In de lezing lopen we aan de hand van geprojecteerde beelden door het ontstaan van ons zandgrondenlandschap, het ontstaan van ons gemengd-bedrijf-landschap en wandelen dan door de landschapstypen die de 19de eeuwse zandboer bewerkte om de biologische rijkdom daarvan te ervaren.

Verwacht geen wetenschappelijke verhandelingen. Antoon Van Tuijl werkt vanuit de stelling: “Ik zie, ik zie wat u ook kunt zien!” Antoon van Tuijl (1939) kreeg op veertienjarige leeftijd de behoefte om meer te weten van de natuur. Hij beseftte dat ‘de natuur’ wel heel omvangrijk is en besloot zich te concentreren op vogels. Toen hij na zijn onderwijsopleiding op een kleine middelbare school ging werken, werd tegen hem gezegd: “Jij kent veel vogeltjes; dan kun jij wel biologie geven!” Aanvankelijk moest hij zien de leerlingen een paar bladzijden vóór te blijven. De interesse groeide. Hij leerde planten kennen, verdiepte zich in (de plaatselijke) ecologie, ging zich sterk interesseren voor heemkunde, waardoor ook cultuurhistorie in beeld kwam.

Vanuit die brede interesse inventariseerde hij monumentale en andere waardevolle bomen in zijn omgeving, organiseerde hij activiteiten voor het ‘Jaar van de Boerderij’, bedacht hij voor de gemeente zo’n honderd namen voor zandwegen en stelde hij diaserieën samen, waaronder bovenstaande. Hij organiseert wandelingen waarin natuur en cultuurhistorie de thema’s zijn. Wonend in Baarle-Hertog-Nassau verdiepte hij zich natuurlijk ook in de vreemde verstrengeling van grenzen, de geschiedenis en de dagelijkse nauwelijks uit te leggen praktijk daarvan.

Na zijn pensionering in 2001 wandelde hij naar Santiago de Compostela. In 2007 deed hij dat nog een keer, maar kwam toen ook te voet naar huis. Ook over deze tochten heeft hij een aantal thematische lezingen samengesteld, waarin hij de verschillende facetten van de pelgrimage (en eventueel natuur en landschap onderweg) belicht.

NACHT VAN DE DUISTERNIS

EEN SCHREEUW IN DE NACHT...

Op zaterdag 11 oktober starten we om 20 uur in de Klapekster met de Nacht van de Duisternis. Het wordt, omwille van de herdenking van de Groote Oorlog, een bijzondere editie. In het kader van de “Nacht van de Duisternis” laten we de deelnemers op een bijzondere manier kennis maken met het duister.

Dieren, planten en mensen kunnen niet zonder het duister. Maar anderzijds schrikt het duister ons ook af. Het geluid van de kerkuil klinkt als een angstaanjagende schreeuw in de nacht. Vleermuizen scheren over het wateroppervlak van Bootjesven en werpen schimmige schaduwen op het wateroppervlak. Insecten laten zich leiden door geuren. De donkerte is de ideale dekmantel voor smokkelaars en commiezen. Honderd jaar geleden, in de oorlog, sjokten vluchtelingen door de nacht op zoek naar een veilige plaats, om de dodendraad te passeren, om te ontkomen aan het gezag van de overheersers... Natuurpunt Markvallei brengt de duisternis tot leven in .... “Een schreeuw in de Nacht”

ONZE EXCUSES

Het blijkt moeilijker dan gedacht om een accurate opdeling te maken tussen leden die het Bieteutje digitaal wensen te ontvangen en leden die dat niet willen. Om die reden hebben we beslist om voorlopig iedereen een gedrukt exemplaar te bezorgen. Als we zeker zijn dat er geen fouten meer in onze lijsten zitten, zullen we terug overgaan tot het verzenden van digitale tijdschriften zonder nog gedrukte exemplaren te verzenden naar deze abonnees. Daarom vinden ook de mensen die een digitaal Bieteutje aanvraagden een gedrukt exemplaar in hun brievenbus. Onze excuses, werk in uitvoering!

Steun Natuurpunt Markvallei bij het aankopen van natuur

Natuurpunt Markvallei probeert natuur in de streek veilig te stellen door een gericht aankoopbeleid. We zijn daarom op zoek naar middelen om dit beleid te kunnen realiseren.

Stort je gift op BE56 2930 2120 7588 - BIC GEBA BEBB

Vermeld het projectnummer:

aankoop en beheer natuurgebied De Halsche Beemden: 7108

(vanaf 40 EUR wordt fiscaal attest afgeleverd)

PLANTGOEDACTIE 2014

Plantgoed bestellen kan tot 19 oktober op www.hoogstraten.be via het publieksloket. Of neem de folder mee in de Klapenster of bij de milieudienst.

Crelan

Kantoor Marc Melis

Worteldorp 26 ** Wortel

(03 385 54 01

✉ marcmelis4@skynet.be

FSMA nr 63.261 A-B

voor al uw bankzaken
en verzekeringen!

JANSSSENS

JANSSSENS

hout platen interieur
www.janssensenjanssens.com

Gecertificeerd bedrijf voor duurzaam bosbeheer!

Tel 03 314 70 96 hoogstraten@janssensjanssens.com | ma – vr 08-12u & 13-18u | za 09-12u

ESSEN

Spijker 79
2910 ESSEN

T 03 667 71 71 - F 03 667 74 09

Ma - Vr: 8u30 - 18u
Zat: 9u30 - 17u
Zon: 10u - 13u

700 verschillende bieren in assortiment.
Zeer ruim gamma wijnen, aperitieven,
likeuren en geestrijke dranken.

KALMTHOUT

Kapellensteenweg 113
2950 KALMTHOUT

T 03 666 80 05 - F 03 666 30 18

Di - Vr: 9u - 12u en 13u30 - 18u
Zat: 9u - 17u

Zondag en maandag gesloten

Zeer mooi gamma wijnen,
likeuren en geestrijke dranken.
Gespecialiseerd in luxe cadeaumanden
en relatiegeschenken.

---

essen@decaigny.com - www.decaigny.com

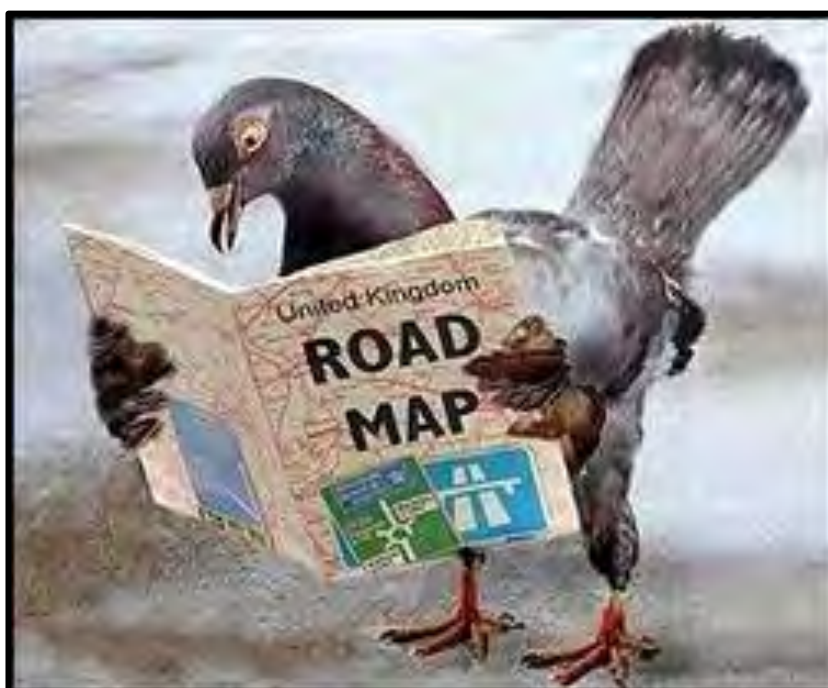
Er zijn luchten die zo wijd zijn,
dat je al meteen verdwaalt
als je één keer ademhaalt.

Vindt een vogel die zo hoog is
als hij onze kou ontlucht
wel de weg in al die lucht
zonder wijzers zonder borden?
Ligt dat weten in zijn aard?
leest de grond soms als een kaart?

Hoe klein moet een land zijn in zijn ogen?
Hoe nietig ook het kind dat daar verdwaalt
en bang is dat het de trein niet haalt.

Sjoerd Kuyper

Piniteut

Inhoud

Woordje van de voorzitter

Terugblik Ardennenkamp

JNM vernieuwt

Piephoekje

De herfst met z'n geuren en kleuren

Woordje van de voorzitter

Op het moment dat jullie dit lezen zitten jullie al een tijdje terug in het schoolritme. Elke dag vroeg opstaan en uren lang op de schoolbanken zitten. Het wordt kouder en donkerder. Maar! Dat betekent ook dat er een nieuw JNM-werkjaar is begonnen en dat jullie tijdens de rekenles kunnen wegdromen naar de geweldige activiteiten die wij voor jullie gaan organiseren.

Ook wij kijken hiernaar uit met een leidingsploeg die ondertussen zo goed op elkaar is ingespeeld dat we het recept van ieders lievelingsgerecht van achter naar voor in het Frans kunnen opzeggen (geloof je ons niet, vraag er dan maar eens naar bij Arnold).

De ploeg is een beetje door elkaar geschud zodat het nieuwe talent waarmee we gezegend zijn, kan laten zien wat ze waard zijn. Arnold gaat zich meer met grote zaken (lees provincie Antwerpen) bezighouden en heeft de fakkel doorgegeven aan de gebroeders Fockaert (Remy en Lysander). Arnold gaat zich wel inzetten om vanaf dit jaar ook activiteiten voor de “groten” (+16) te organiseren. Koen en Jasper zijn verantwoordelijk voor het vermaak van de ini's (12-16j), terwijl Tinne, Daan en Willem graag de piepers (7-12j) ontvangen. Een nieuwigheidje in het bestuur dit jaar is de sportverantwoordelijke, Remy, die het leidingsteam zal omvormen tot een professioneel volleybalteam om zich op een sportieve manier te meten met de andere verenigingen in de omgeving.

Maar het belangrijkste blijft dat we ons allemaal ongelooflijk zullen inzetten voor jullie! De eerstkomende maanden staan er onder andere een spectaculaire wandelquiz, verschillende bosspelen en het traditionele Sinterklaasfeestje op het programma. Wij hopen jullie daar in grote getale tegen te komen!

Nazomerse groeten!

Lysander en Remy, uw voorzitters

Terugblik Ardennenkamp

Post krijgen op kamp is altijd leuk. Jammer genoeg krijgt de leiding niet zoveel brieven als de piepers en ini's. Daarom waren we heel blij verrast toen we deze mooie tekening opgestuurd kregen. Dankjewel, Arne!

JNM VERNIEUWT – Nieuws vanuit het hoofdbestuur

Werkjaar 2014 - 2015 belooft een WERVELEND nieuw werkjaar te worden. Op het congres werden de nieuwe krijtlijnen uitgezet. Hier alvast enkele nieuwigheden: !!

1. Het **JNM bondssecretariaat VERHUIST** tijdelijk. De scheve vloeren en stoffige muren van het bondssec zijn aan een oplapbeurt toe. Door de verbouwingen van het bondssec verhuist het JNM-secretariaat de komende twee jaren naar Tarbotstraat 61F, 9000 Gent. Momenteel wordt de **JNM-winkel** ingericht in de Oxfam Wereldwinkel in de Lammerstraat 16, 9000 Gent.

2. **JNM krijgt een nieuwe look.** Op het JNM-zomercongres worden de krijtlijnen uitgezet voor de toekomst van JNM. Eén van de mijlpalen dit jaar was de stemming van een **nieuw logo**. Na een traject van tien maanden werd het logo met een ruime meerderheid goedgekeurd.

* Het nieuwe logo maakt **geen volledige trendbreuk**. We blijven dé beestige jeugdbeweging. De kikker blijft het symbool van JNM.

* Tegelijk focust het nieuwe logo wel op **samenhang, leesbaarheid en karakter**. Door de erg letterlijke illustratie van een boomkikker in te ruilen voor een abstractere variant, wordt het een unieke kikker: dé JNM-kikker. Het contrast tussen de dikke lijnen van de letters en de dunne illustratieletters van de kikker is kleiner. De lijnvoering is daardoor consequenter en dat vergroot de samenhang. Het kader

rond de letters zorgt ervoor dat het JNM-logo een embleem wordt. Met het nieuwe logo zetten we een duidelijke stap voorwaarts. Binnenkort willen we nooit meer horen: "had ik JNM maar eerder gekend". Elke jongere met een interesse voor natuur en milieu, moet ons kunnen vinden. Het nieuwe logo gooit onze bestaande inhoud en kennis niet overboord, maar toont wel aan alle geïnteresseerde jongeren dat ze welkom zijn bij JNM.

! Bij het nieuwe logo hoort een nieuwe huisstijl. Zo moeten we nog bepalen wat de definitieve kleuren worden, welke lettertypes we in de toekomst zullen gebruiken en hoe afdelingen en werkgroepen hun eigen logovariant er zal uitzien. **Het hele pakket zal officieel gelanceerd worden met een volledig nieuwe website rond maart 2015.**

Vanuit het Nationaal Hoofdbestuur
Arnold Wittenberg - provinciaal coördinator prov. Antwerpen

Piephoekje

Door Tinne

Paddenstoelen van ei en tomaat

Ingrediënten :

(voor 4 personen)

- ✓ 4 hardgekookte eieren
- ✓ 2 tomaten
- ✓ Een beetje sla
- ✓ 2 eetlepels mayonaise
- ✓ Peper en zout
- ✓ 1 eetlepel verse peterselie
- ✓ 1 klein half uitje gesnipperd

Probeer het receptje maar eens uit.
Maak gerust enkele leuke foto's tijdens het koken en mail ze door
naar onze redacteur voor in de volgende piniteut : lysanderfockaert@hotmail.com

Bereiding:

- ✓ De eieren pellen en de bovenkant eraf snijden tot je de dooier ziet.
- ✓ Een heel klein plakje van de onderkant van de eieren afsnijden zodat ze blijven staan (op het bord ondersteunt de sla het ei verder), het plakje niet opeten, dit heb je nog nodig!
- ✓ De dooiers eruit halen en in een kommetje doen.
- ✓ De mayonaise, peper, zout en peterselie erdoor mengen, meng ook de uitje er onder
- ✓ Nu de tomaat doormidden snijden en bestrooien met een beetje zout en op keukenpapier leggen.
- ✓ Alles even laten trekken en intussen de plakjes ei die je afgesneden hebt in kleine blokjes snijden.
- ✓ De sla over bordjes verdelen.
- ✓ Nu het dooier mengsel nogmaals goed doorroeren en de eieren ermee vullen en de eieren op de sla leggen.
- ✓ De tomatenhelften goed droogvegen met keukenpapier en voorzichtig op de eieren leggen.
- ✓ De blokjes ei met een beetje mayonaise op de tomaten plakken als stipjes op een paddenstoel

Waarom verliest de eend haar veren?

De eend verzorgt haar veren goed, maar toch zullen die verslijten. Ze worden dan minder stevig, zodat de eend niet meer zo goed kan vliegen. Daarom krijgt ze eenmaal per jaar een nieuw verenkleed. Dat gebeurt in de periode die men 'de rui' noemt. Ze verliest haar oude veren. Tijdens de rui zoekt de eend een beschut plekje op. Ze kan dan immers niet vliegen en is kwetsbaar. Maar gelukkig krijgt ze snel nieuwe veren.

Wat is het verschil tussen een konijn en een haas?

Konijnen leven in groepen. Je vindt ze vooral op zandgrond. Ze graven daar lange gangen met kamers. De jongen van het konijn zijn bij hun geboorte blind en kaal. Ze worden door het lichaam van de moeder warm gehouden.

Hazen vind je vooral in het open veld. Ze leven niet in groepen en graven ook geen holen. Ze slapen gewoon in een ondiep kuiltje in het gras. De jongen van de haas worden in het open veld geboren, zonder beschutting. Maar gelukkig hebben ze al vanaf hun geboorte een warm vachtje en zijn hun oogjes meteen open.

De herfst met z'n geuren en kleuren

Door Koen

's Avonds wordt het steeds iets eerder donker en ook de temperatuur begint te zakken. De natuur gaat daar op reageren. In de herfst laat de natuur veel kleuren zien. Niet alleen de gekleurde blaadjes aan de bomen, maar ook de kleuren van allerlei soorten bessen en paddenstoelen.

Niets gaat verloren

In de herfst bereidt de natuur zich voor op de winter. De bomen worden kaal. Maar voordat al de bladeren van de takken vallen, gebeurt er nog van alles in het blad. De bomen en struiken zorgen er voor dat alles wat nog van het oude blad te gebruiken is via de bladstelen terug gaat naar de takken en de stam. Dat wordt opgeslagen als reserve-voedsel. Volgend voorjaar wordt dat gebruikt om de eerste groene blaadjes te laten groeien. Dat er in de herfst iets in het blad verandert, kan je zien aan de kleur: de bladeren worden namelijk bruin of krijgen een of meerdere mooie kleuren.

Kleuren om van te snoepen

Planten zijn het eten voor veel dieren. Eerst lokken de bloemen met hun kleur insecten naar zich toe. Ze vertellen met hun kleur aan de insecten: “hier is lekkers te vinden”. Tijdens het verzamelen van eten (nectar en stuifmeel) zorgen die insecten er bovendien voor dat er stuifmeel van de ene bloem op de andere komt. Als dat gebeurd is, raakt de bloem uitgebloeid en beginnen de zaden te groeien. Soms

zitten die zaden verstopt in een mooi gekleurde bes. En al die oranje, rode, witte of blauwe bessen roepen naar de vogels en andere kleine dieren: “hier is lekkers te vinden!” Uit zaden kunnen nieuwe planten groeien, maar als alle zaden onder de moederplant zouden vallen zou het daar erg druk worden. Daarom hebben de planten trucjes bedacht om de zaden verder van de moederplant vandaan te krijgen. Als zo een bes nu eenmaal rijp is zijn er verschillende vogels en zoogdieren die de bessen opeten. Als deze dieren dan na een tijdje hun behoeften doen, komen de zaden dankzij deze dieren op allerlei plaatsen terecht. Voorbeelden van bessen zijn: bramen, rozenbottels, lijsterbes en anderen...

Rood met witte stippen

Later in de herfst, als er veel dode blaadjes op de grond liggen, ‘schieten de paddenstoelen uit de grond’. Zij zijn de opruimers van de natuur en eten al die dode rommel op. Paddenstoelen zorgen ook voor veel kleur in de herfst. De vliegenschwam is daar een goed voorbeeld van met zijn ‘rood-met-witte-stippen-hoed’. In tegenstelling tot rode bessen zegt de vliegenschwam met zijn kleur niet “ik ben om van te snoepen”, maar “Pas op! Ik ben giftig”. Er zijn natuurlijk nog veel meer paddenstoelen met felle kleuren. Rood,

geel, oranje, paars, bruin, grijs, enzovoort. Paddenstoelen met een steel en een hoed of met een heel rare vorm. Te veel om op te noemen. Bepaalde paddenstoelen geven dan weer een nogal onwelriekende geurstof. Dit doen ze om insecten te lokken, deze insecten verspreiden op deze manier dan weer de zaden van deze paddenstoelen.

Veel of weinig herfstkleur?

Het ene jaar zie je meer herfstkleuren dan het andere jaar. Dat heeft te maken met het weer. Soms rukken de herfststormen de blaadjes en bessen al van de bomen nog voordat ze mooie kleuren hebben. Of is het te droog en te koud voor veel paddenstoelen. Hoe zou het dit jaar gaan? Kijk zelf maar de komende weken.

JNM Winkel

Ben je al tijden op zoek naar een nieuwe goede verrekijker? Heb je altijd al dat geweldige T-shirt van JNM gewild? Mis je een vlindergids in je excursietas? Wil je een prachtige poster in je kamer hangen? Wil je graag achter de beesten hollen met een professioneel net? Wil je graag meezingen aan het kampvuur, maar ken je de teksten niet? Bezoek dan zeker eens de JNM Winkel op www.jnm.be/winkel en vind er alles wat je nodig hebt!

Voilà, dat was alweer de piniteut!

Brieven, foto's, tekeningen, artikels en nog veel meer mogen altijd opgestuurd worden naar

lysanderfockaert@hotmail.com

of

Lysander Fockaert (Piniteut)
Pottenbakkersstraat 5
2320 Hoogstraten

Tot de volgende!

Colofon

Wat is JNM?

JNM is een landelijke organisatie voor en door jongeren van 7 t.e.m. 26 jaar. Onze doelstellingen zijn het kennismaken met alles wat leeft en bloeit en het werken aan een natuur-en mensvriendelijke omgeving. Dit gebeurt door middel van talrijke afdelingen, werkgroepen, excursies, kampen, studies, acties, tijdschriften, ...

Het nationaal bondssecretariaat is gevestigd in de Kortrijksepoortstraat 192, 9000 Gent tel 09/223 47 81
Elke werkdag open **van 10u00 tot 12u30** en **van 13u30 tot 17u00**.

HOE LID WORDEN?

Om lid te worden surf je naar **www.jnm.be/lidworden** en vul je het online inschrijvingsformulier in. Je krijgt dan verdere betalingsinstructies per mail.

BEN JE REEDS LID? Hoe je lidgeld vernieuwen?

Sinds de zomer van 2012 gebeurt de lidgeldhernieuwing bij JNM automatisch. Je surft ingelogd naar jnm.be/lidgeldhernieuwen en ons systeem loodst je door de verschillende stappen van je lidgeldhernieuwing. Eens je lidgeld verwerkt is, krijg je van ons een bevestigingsmailtje.

Je kan ook een domiciliëringaanvraag indienen. Hiervoor vind je het aanvraagformulier op www.jnm.be/domicilierung. Dit vul je in en stuur je op naar het bondssecretariaat. Je lidgeld zal elk jaar twee weken nadat we je via brief gewaarschuwd hebben van je rekening gevorderd worden. Wie zich domicilieert krijgt een leuk extraatje: een écht JNM-cadeau.

Is je buur, neef, vriend, lief, broer, zus, klasgenoot...nog geen lid van de JNM? Laat ze kennismaken met JNM: het eerste werkjaar dat je lid bent, betaal je amper 5 euro!!!

Alle vraagjes ivm lidgeld kan je richten aan onze ledenadministratie via info@jnm.be of 09/223.47.81

Lidgelden vanaf werkjaar september 2013 – augustus 2014

- 5 EUR voor introductieleden: voor iedereen in het eerste jaar dat je lid bent.
- 18 EUR voor piep-, ini- & gewone leden, hun broertjes en zusjes: je bent geboren in de jaren 1988 tot en met 2006.
- 18 EUR voor steunleden: geboren in 1987 of vroeger (abonnement op Euglena)
- 36 EUR voor instellingen, bibliotheken, scholen...(abonnement Euglena + Kikkertje)

KALENDER JNM MARKVALLEI

Zaterdag 11 oktober

Nacht van de Duisternis

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

's Nachts in het donker is het de ideale tijd om kennis te maken met je zintuigen, op je gevoel langs bomen lopen, je oren spitsen voor elk klein geluidje en natuurlijk veel plezier maken.

Wanneer: Zaterdag 11 oktober, van 20u tot 22u

Waar: BC De Klapekster, Wortel Kolonie

Verantwoordelijke: Willem Royens (willem.royens@hotmail.com, 0499/22.38.83) en Remy Fockaert (remy1998@live.be, 0471/31.33.08)

Vrijdag 17 oktober

Dag van de Jeugdbeweging (#DVDJB)

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

FEEST! Vandaag kan je in je JNM pull naar school. Pimp je fiets, je boekentas, ... en maak JNM zichtbaar in je school. Maar ga eerst je buikje rond eten in Hoogstraten, achter de PAX. Er zal een heerlijk gezond & sterk ontbijt aangeboden worden. Nadien kan je dan naar school gaan.

Wanneer: Vrijdag 17 oktober, van 7u tot 8:10u

Waar: Hoogstraten, achter de PAX

Verantwoordelijke: Arnold Wittenberg (arnoldwittenberg@gmail.com, 0485705256)

Zondag 19 oktober**Bosspel**

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

Hoe kan je de week van het bos het beste vieren? Inderdaad, met een bosspel! Wat gebeurt er wanneer een boom sterft in een bos? Waarom komen paddestoelen uit de grond wanneer alle dieren en planten verdwijnen? En hoelang duurt het voordat een dode boom volledig verdwenen is? Kom dit allemaal spelenderwijs te weten op 19 oktober.

Wanneer: Zondag 19 oktober, van 11u tot 14u (wij zorgen voor eten)

Waar: BC De Klapekster, Wortel Kolonie

Verantwoordelijke: Arnold Wittenberg (arnoldwittenberg@gmail.com, 0485/70.52.56) en Lysander Fockaert (lysanderfockaert@hotmail.com, 0472/71.04.32)

Meebrengen: Speelkleden, drinken

Zondag 16 november**Excursie**

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

Vandaag gaan we in de Elsakker op zoek naar allerlei verschillende insecten, planten en wat nog meer. Nu alles en iedereen zich aan het klaarmaken is voor de winter, moeten we snel zijn om nog enkele mooie waarnemingen te kunnen doen.

Wanneer: Zondag 16 november, van 13.45u tot 17u

Waar: Het kerkplein in Meerle

Verantwoordelijke: Lysander Fockaert (lysanderfockaert@hotmail.com, 0472/71.04.32) en Vincent Smeekens (vin_op_ne_cent@hotmail.com, 0479 72 40 34)

Meebrengen: Excursiemateriaal (uiteraard alleen als je dit hebt)

Zondag 7 december**Sinterklaasfeest**

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

Heeeeey jongens en meisjes, het is weer die tijd van het jaar dat alle kinderen blij zijn, want hun lieve, goede vriend uit het zuiden is er weer. Maar er klopt iets niet. De Sint ziet er een beetje anders uit. Wat zou er gebeurd zijn? Jullie gaan het uitzoeken en als jullie het te weten komen krijg je misschien wel lekkers van de Sint.

Wanneer: Zondag 7 december, van 13u tot 16u

Waar: BC De Klapekster

Verantwoordelijke: Tinne Van Aert (tinne_vanaert@hotmail.com, 03/315.82.99) en Remy Fockaert (remy1998@live.be, 0471/31.33.08)

Meebrengen: Blijde gezichtjes en eventueel leuke tekeningen voor de Sint.

Vrijdag 5 december
Deadline Piniteut

Alle tekeningen, verslagen van activiteiten, boodschappen, liefdesbrieven, artikels, gedichten en zoveel meer voor de volgende Piniteut kunnen tot 5 december opgestuurd worden naar Lysander.

Lysander Fockaert
Pottenbakkersstraat 5
2320 Hoogstraten
Of lysanderfockaert@hotmail.com

Zaterdag 27 december
Beestige wandelquiz

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

We gaan er vandaag een beetje een leuke en feestelijke activiteit van maken. Dit omdat we tussen twee feestdagen in zitten. De activiteit zal doorgaan in de avond. Als het goed weer is gaan we onze activiteit combineren met een leuke wandeling. Tijdens deze wandeling gaan we jullie van alles proberen bij te leren aan de hand van.....? Tjah, dit gaan we nog niet vertellen. En achteraf is er misschien nog een leuke verrassing. Dus als jullie willen weten wat we allemaal van plan zijn zou ik zeggen, ZERER KOMEN!!!

Wanneer: Zaterdag 27 december, de uren volgen nog via mail

Waar: BC De Klapekster, Wortel Kolonie

Verantwoordelijke: Remy Fockaert (remy1998@live.be, 0471/31.33.08) en Koen van Aert (koen.v.aert@hotmail.com, 0477/66.66.75)

Meebrengen: GEEN zaklamp, wij zorgen voor genoeg licht. Zorg wel dat je warm genoeg gekleed bent voor een avondwandeling want het zal snel afkoelen.

Zaterdag 8 november en 13 december
Beheerswerken

PIEPERS, INI'S en GEWONE LEDEN

We bieden Natuurpunt onze hulp aan en gaan samen aan de slag in de natuurgebieden.

Wanneer: Zaterdag 8 november en 13 december, steeds van 9u tot 12u

Waar: Zal voor de activiteit nog worden doorgegeven

Verantwoordelijke: Koen van Aert (koen.v.aert@hotmail.com, 0477/66.66.75)

COLOFON

't Bieteutje is het kwartaalblad van Natuurpunt Markvallei vzw en J.N.M. Markvallei vzw.

NATUURPUNT MARKVALLEI VZW

VOORZITTER Drej Oomen Klein Eyssel 29 a - 2328 Meersel-Dreef ☎ 03 315 02 45 / ☎ 0476 53 58 44 <i>drej.oomen@telenet.be</i>	SECRETARIS Jee Van Loock Sluiskesweg 4 - 2321 Meer ☎ 03 315 88 06 <i>vanloockjee@yahoo.com</i>
FINANCIËN Koen Verschueren Klinketstraat 19 - 2323 Wortel ☎ 03 314 24 15 / ☎ 0472 91 35 11 <i>koen.verschueren1@telenet.be</i>	DE KLAPEKSTER Koen Verschueren Klinketstraat 19 - 2323 Wortel ☎ 03 314 24 15 / ☎ 0472 91 35 11 <i>koen.verschueren1@telenet.be</i>
VERENIGINGSWERKING Bruno Vande Wiele Hoogstraatsestwg 87- 2310 Rijkevorsel ☎ 0478 64 16 29 <i>Vandewiele.roos@skynet.be</i>	WERKGROEP NATUURSTUDIE Bart Hoeymans Leemakker 7 - 2320 Hoogstraten ☎ 0479 79 93 61 <i>bart.hoeymans@hotmail.com</i>
WERKGROEP NATUURGEBIEDEN Bart Hoeymans Leemakker 7 - 2320 Hoogstraten ☎ 0479 79 93 61 <i>bart.hoeymans@hotmail.com</i>	WERKGROEP BELEID EN ONDERVOORZITTER Bart Royens Ganzenstraat 4 – 2340 Beerse ☎ 014 77 02 07 <i>bart.karolien@scarlet.be</i>
REDACTIE 'T BIETEUTJE Wim Verschraegen/Ingrid Brosens Vooraard 10 - 2322 Minderhout ☎ 03 314 47 75 / ☎ 0497 28 18 66 <i>ingridwim@hotmail.com</i>	JNM MARKVALLEI Lysander Fockaert Pottenbakkersstraat 5 2320 Hoogstraten ☎ 0472 71 04 32 <i>lysanderfockaert@hotmail.com</i>
BEZOEKERSCENTRUM DE KLAPEKSTER OPEN OP DOND, VRIJ, ZAT EN ZONDAG VANAF 13U Kolonie 41, 2323 Wortel ☎ 03 383 02 08 (tijdens de openingsuren) of 0474 379 666 Medewerkster : Chris van Boxel <i>bc.deklapekster@natuurpunt.be</i>	

GEWOND DIER GEVONDEN?

Vogelrevalidatiecentrum Zundert, Luitertweg 36 a, 4882 TD Zundert (☎ 0031765974165)

BEHEERDERS NATUURGEBIEDEN

HALSCHE BEEMDEN (MIND.) ASCHPUTTEN (MEER) FRANKENBERG (MEER) PATERSWIEL (MEERSEL-DR.)	Bart Hoeymans Leemakker 7 - 2320 Hoogstraten ☎ 0479 79 93 61 bart.hoeymans@hotmail.com
LANGE BEEMDEN (HOOGS.)	Stijn Leestmans (zie planten)

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN

ZOOGDIEREN Dimitri Van Pelt Moerstraat 48 – 2320 Hoogstraten ☎ 0476 90 72 49 dimitri.vanpelt@ua.ac.be	PLANTEN Stijn Leestmans Bavelstraat 16 – 2310 Rijkevorsel ☎ 0479 93 21 12 stijnleestmans@hotmail.com
ONGEWERVELDEN Bart Hoeymans - zie hoger	AMFIBIEËN, REPTIELEN EN VISSEN - Bart Hoeymans - zie hoger
VOGELS Stijn Leestmans - zie hoger	NATUURFOTOGRAFIE Wim Verschraegen - zie hoger
NATUURGIDSEN Luc Van Dun Minderhoutsestraat 30 – 2322 Minderhout ☎ 0473 37 52 87 Luc.van.dun@telenet.be	MUSEUM Geert Brosens Steenbakkerstraat 9 – 2320 Hoogstraten ☎ 03 315 06 56 / ☎ 0494 6981 92 Katrien.geert@telenet.be
NATUUREDUCATIE Chris van Boxel – zie hoger	FEESTCOMITE Ria Van Aelst – ☎ 0495 26 74 41

WEBSITES

Website Natuurpunt Markvallei:	www.natuurpunt.be/markvallei
Website JNM Markvallei:	www.jnm.be/markvallei
Foto's Natuurpunt Markvallei	http://fotonatuurpuntmarkvallei.wordpress.com/
Volg Natuurpunt Markvallei ook op Facebook	

STEUN ONS

STORTINGEN OP IBAN BE56 2930 2120 7588 - BIC GEBABEBB VERMELD DE PROJECTNUMMERS: AANKOOP EN BEHEER NATUURGEBIEDEN (7108 Halsche-Beemden) WERKING BC DE KLAPEKSTER (1750 Markvallei Natuur.huis) NATUURPUNT MARKVALLEI (3735 Markvallei, Natuurpunt afdeling) (vanaf 40 EUR wordt fiscaal attest afgeleverd)

Leden van VMPA, VELT en van andere Natuurpunt- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overschrijving van **5,00 EUR** op rekeningnummer 860-1087194-97 onv. VZW Natuurpunt Markvallei, Kolonie 41, 2323 Wortel met vermelding van "'t Bieteutje 2014".

★

ANTILLIAANSE FEESTENHOOGSTRATEN

'we different'

www.antilliaansefeesten.be

#antilliaansefeesten